

nr 56

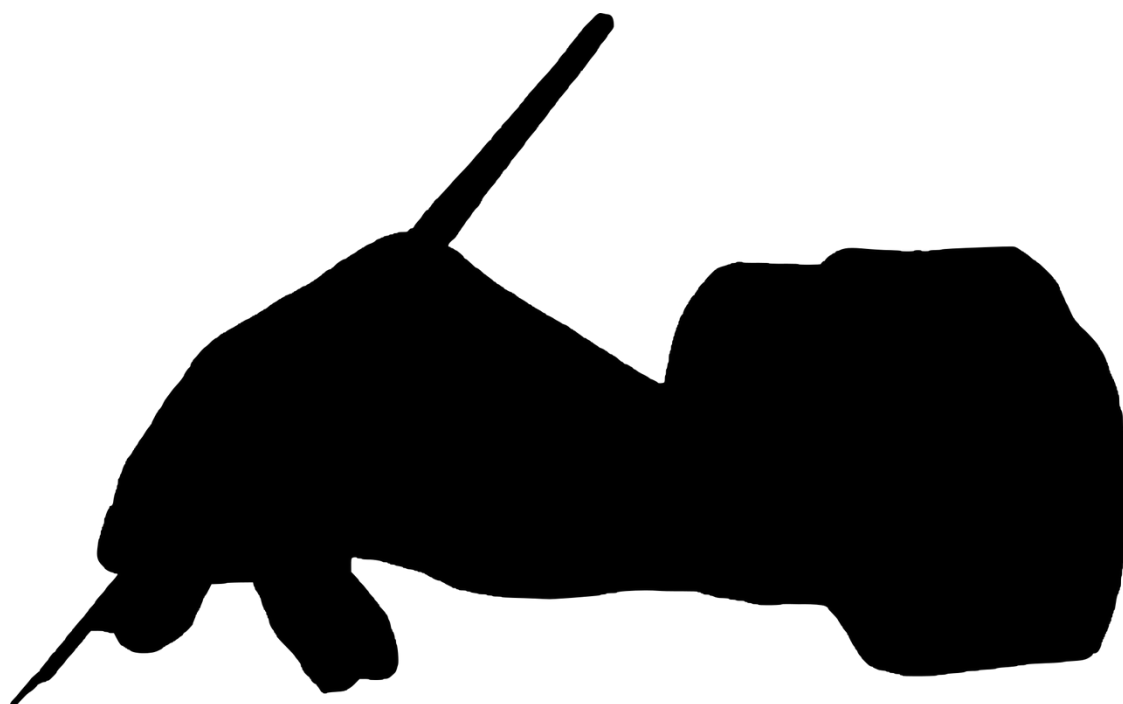
skrypty belfra

Dolnośląski Ośrodek
Doskonalenia
Nauczycieli
we Wrocławiu
Filie w Jeleniej
Górze, Legnicy,
Wałbrzychu

Wanda Szewczyk

Trudności w pisaniu – jak pomóc dziecku w wieku przedszkolnym? Proponowane metody i ćwiczenia

Czym jest pisanie? Błędy popełniane przez dzieci

Pisanie według M. Ročławskiej-Daniluk jest wykonywaniem określonych ruchów, dzięki którym kreśli się litery połączone w wyrazy. Nie jest to jednak prostym zadaniem dla dzieci, które dopiero się uczą – poznają świat liter. Trudności w pisaniu występują u dzieci bardzo często. Badania różnych autorów (Spionek, Zakrzewska, Gąsowska, Sawa, Nartowska, Bogdanowicz) wskazują, że związane są one z niedoborem funkcji sensomotorycznych, kinestetyczno-ruchowych i z odchyleniami w przebiegu lateralizacji, pisanie angażuje bowiem podstawowe funkcje psychofizyczne: słuchowe, artykulacyjne, wzrokowo-przestrzenne, motoryczne, które wspólnie zapewniają prawidłowy jego przebieg. Ważne jest, by jak najwcześniej rozpoznać owe trudności i podjąć działania, mające na celu niezwłoczną pomoc dziecku.

Według H. Spionek, do częstych błędów, które popełniają dzieci, zalicza się:

- odwracanie i mylenie liter o podobnym kształcie lecz innym położeniu i kierunku (b-d, b-p, u-n, w-m)
- przestawienie liter, zmiana ich kolejności w wyrazie (np. kot-tok)
- opuszczanie lub dodawanie liter,
- błędne odtwarzanie liter – czytanie los jak las
- trudności z wizualnym rozróżnieniem w wyrazie podobnych układów literowych jak np. ba-ab, da-ad.

Należy pamiętać, że obniżenie sprawności manualnej, wzmożone napięcie mięśniowe przy współudziale zaburzeń w zakresie lateralizacji i percepcji wzrokowej mogą sprzyjać powstawaniu dysgrafii.

Zaburzenia lateralizacji

Zaburzenia lateralizacji, które wiążą się bezpośrednio z trudnościami w pisaniu, to:

- oburęczność,
- lewooczność przy praworęczności,
- leworęczność

Oburęczność, czyli opóźnienie lub osłabienie procesu lateralizacji (dziecko nie dokonało wyboru dominującej ręki) wiąże się z zaburzeniami orientacji kierunkowo-przestrzennej. Jest to niekorzystne dla kształtowania się umiejętności koncentracji na bodźcach wzrokowych i słuchowych, uwagi dowolnej i sprawności manualnej. Aby uzyskać jak najwięcej informacji o wyborze ręki, należy przygotować zestaw ćwiczeń, podczas których przedmioty i narzędzia leżą w linii środkowej by nie sugerować niczego dziecku, jak np. zamalowywanie farbą kółka o średnicy 4 cm, rysowanie koła, krajanie plastikowym nożem wałeczka z plasteliny, otwieranie słoiczka i wyjmowanie z niego kulki.

Obuoczność natomiast powoduje trudności związane z dominacją raz jednego, raz drugiego oka, czego efektem jest przeskakiwanie liter przy czytaniu, opuszczanie sylab, błędne odtwarzanie kolejności liter.

W przypadku dzieci leworęcznych, samo ułożenie ręki i zeszytu podczas pisania nie jest łatwe. Lewa ręka pisząc od strony lewej do prawej nie ciągnie długopisu/pióra po papierze, lecz popycha ku przodowi. Oprócz tego dziecko zasłania zapisywany tekst ręką, która pisze. Jedną z nieprawidłowych pozycji ręki jest wygięcie jej w stawie nadgarstkowym, co powoduje ograniczenie zakresu ruchów, szybsza męczliwość ręki i napinanie mięśni dłoni i przedramienia, co powoduje ból i zmęczenie. Rzecz jasna nie należy przeuczać dziecka na rękę prawą – dochodzi wówczas do konfliktu dominacji pomiędzy półkulą prawą, dominującą pierwotnie dla ręczności a lewą, w której poprzez trening wytwarza się konkurencyjny dominujący ośrodek. Dodatkowo dziecko nie ćwiczy wówczas ręki, w zakresie której mogłoby osiągnąć niezłe wyniki, ćwiczy natomiast rękę, która nie miała

szans stać się sprawna, w efekcie czego obie ręce są mało sprawne. Przeuczanie narusza także osobowość dziecka i generuje dodatkowe napięcie emocjonalne.

Zarówno nauczyciel, jak i rodzic, powinien dążyć do maksymalnego wyćwiczenia opóźnionych funkcji. Dzieci wykazują dużą plastyczność układu nerwowego, nieporównywalnie większą, niż u dorosłego, zatem im szybciej, tym lepiej. Według M. Bogdanowicz, ćwiczenia muszą być odpowiednio rozłożone w czasie i być przeplatane ćwiczeniami angażującymi funkcje lepiej rozwinięte. Ćwiczenia te powinny być krótkie (15 min), regularne i mieć formę zabawy, z wykorzystaniem atrakcyjnych pomocy, ponieważ dzieci mało sprawne manualnie, widząc słabe efekty swych działań, tracą nimi zainteresowanie. Są mało sprawne, przez co nie lubią rysować/pisać, a w konsekwencji unikając tych działań, nie czynią postępów. Koło się zamyka. Podczas pracy z dzieckiem należy dążyć do osiągania przez niego sukcesu, w pierwszym okresie dajemy dziecku do wykonania łatwe dla niego zadania, wyzwajające jego zdolności i zainteresowania. Daje to dziecku okazję do zadowolenia, efektywności i odprężenia. Dobrym pomysłem będzie również praca w małej grupie dzieci o podobnym stopniu trudności, co wzmacnia w dziecku poczucie, że nie jest samo, a z podobnymi kłopotami spotykają się również inne dzieci.

Jeśli dziecko wykazuje trudności w orientacji w lewej i prawej stronie schematu ciała oraz odwraca litery, pisze pismem zwierciadlanym lub jego napięcie mięśniowe jest zaburzone (ruchy dziecka są sztywne, pozbawione naturalnej swobody i miękkości), należy zaplanować ćwiczenia usprawniające motorykę rąk, a także ćwiczenia prawidłowego sposobu trzymania ołówka (trzymanie ołówka w trzech palcach między kciukiem i lekko zgiętym palcem wskazującym opierając go na palcu środkowym). Należy zwrócić uwagę na ułożenie ciała, wysokość krzesła dostosować do wysokości biurka i wzrostu dziecka, zadbać o dobre oświetlenie oraz spokój /wyłączenie radia, TV. Ćwiczenia motoryki rąk obejmują kierunek pisania szlaczków od lewej do prawej (można pomóc dzieciom rysując w lewym górnym rogu kartki słoneczko i mówiąc: zaczynamy od słoneczka), kreślenie linii pionowych z góry na dół, rysowanie okręgów niezgodnie z ruchem wskazówek zegara, z góry w lewo, jak podczas pisania litery „c”, utrwalenie miejsca rozpoczęcia pisania litery i właściwego kierunku pisania.

Ćwiczenia proponowane przez M. Bogdanowicz

Chcąc pomóc dziecku rozwijać orientację w schemacie ciała i przestrzeni, zaleca się wykonywać z nim ćwiczenia takie jak: odbicie na kartce: stóp, jednej stopy, obu dłoni, jednej dłoni –następnie bawimy się w tor przeszkód, wskazywanie części ciała i nazywanie ich, polecenia typu „podaj mi prawą rękę, tupnij lewą nogą, zrób krok w prawy bok itp., zabawa w pociąg (jazda do przodu, do tyłu, w lewo, w prawo), ćwiczenia ze wskazywaniem przedmiotów na obrazku i określanie ich położenia, dyktando graficzne (prowadzenie linii na papierze w kratkę według poleceń: 2 kratki w dół, 1 kratka w lewo itp.)

Motorykę rąk rozwijać można w formie zabaw takich jak teatrzyk cieni, podczas wykonywania różnych gestów wymachy dłoni (odganie muchy, pchanie kuli śniegu), krążenie dłoni (nawijanie kłębka), ćwiczenia dwóch dłoni (ugniatanie placka), układanie modeli (dziób ptaka, serce), kiwanie placami (pisanie na maszynie), pocieranie o siebie palcami (solenie), przebieranie palcami obu rąk ułożonych jedna nad drugą (gra na flecie), składanie i rozkładanie palców (powitanie paluszków). Atrakcyjne są również zabawy ruchowe połączone z wypowiedzianiem rytmizowanych tekstów, np. Idzie rak..., Idzie kominiarz po drabinie itp.

Inne przykłady służące usprawnianiu motoryki rąk to zabawy manipulacyjne, np. posypywanie kasza papieru pokrytego klejem, nawlekanie koralików, przyszywanie guzików, sznurowanie butów, wszelkiego rodzaju przewlekanie, formowanie kuleczek z plasteliny i pokrywanie nimi papieru, modelowanie z plasteliny od

prosty do złożonych form, zginiatanie i wylgadzanie kartki, proste orgiami, wycinanie, wydzieranie, kalkowanie, malowanie palcami, pęczkiem waty, majstrowanie z tworzywa przyrodniczego, odciskanie dłoni i stop umoczonych w farbie, rysowanie białą świecą i zamalowywanie obrazka, rysowanie kredą po tablicy, obrysowywanie konkretnych przedmiotów, dokańczanie rozpoczętych rysunków, rysowanie po śladzie (np. jakie zostawiają pojazdy), łączenie kropek, zakreskowywanie, labirynty, rysowanie patrząc na wzór a potem z pamięci.

Wskazane są również tzw. ćwiczenia rozmachowe: rozluźnianie napięcia mięśni ramienia i przedramienia: - zamalowywanie farbami dużych płaszczyzn (kartony, gazety, arkusze szarego papieru) dużym pędzlem ruchami pionowymi lub poziomymi z zachowaniem kierunku od lewej do prawej, z góry na dół, malowanie dużych form falistych i szlaków itp.

Zanim dzieci przejdą do samodzielnego rysunku, fazą poprzedzającą może być rysowanie prostych schematów w formie zabawy, np. rysowane wyliczniki, rysowane wierszyki („Ślimak, ślimak, wystaw rogi” - w rytm tekstu można rysować muszlę ślimaka). Podczas prób samodzielnego rysowania ważna jest obecność rodzica, jego komentarz w formie historyjki rozwijającej rysowaną przez dziecko sytuację, podpowiadanie elementów rysunku, a także pochwała w atmosferze życzliwości i humoru. Dobrym pomysłem jest ekspozycja prac dziecka, co działa motywująco.

Ćwiczenia percepcji wzrokowej to np.: układanie obrazków według instrukcji słownej, układanie obrazków z części, wyszukiwanie różnic między obrazkami, określanie co nie pasuje w grupie obrazków, wyszukiwanie wyrazów zawierających tą samą literę, rozwiązywanie rebusów rysunkowych, Memory obrazkowe, tworzenie sekwencji.

W sytuacji, gdy dziecko myli litery o podobnym kształcie (p-d, m-w, n-u), wskazane jest zaangażowanie jak największej liczby zmysłów w celu wytworzenia skojarzeń wzrokowo-słuchowo-ruchowych między kształtem i ułożeniem w przestrzeni liczby (np. wodzenie palcem po literach wyciętych z papieru ściernego, rozpoznawanie liter dotykiem wodząc po wypukłych literach, rysowanie liter na tacach z kaszą, układanie w różnych pozycjach w przestrzeni wyciętych liter i określanie ich nazwy zależnie od położenia w przestrzeni, wycinanie literek i nakładanie ich na takie same litery w tekście, zakreślanie wybranej litery w tekście, kojarzenie litery z jej kształtem (np. utrwalenie litery d – powiązanie jej kształtu ze słowami dom i drzewo. Przekształcamy literę d w obrazek: kółeczko litery d jest domkiem, laseczka drzewem. Mówimy do dziecka: „Najpierw budujemy domek (kółko), potem sadzimy przy nim drzewo (laseczka). Pamiętać należy też o zgodności grafonetycznej - ważne jest, aby wybrzmiewać wyizolowane głoski, a więc „k” a nie „ka”, „d” a nie „de”, „w” a nie „wu”, „c” a nie „ce”. O takie czyste wybrzmiewanie musi dbać zarówno dziecko jak i dorosły. Na etapie przedszkola nie wprowadzamy wyrazów z głoskami, które ulegają upodobnieniom, utracie dźwięczności i zmiękczeniom przez „i”, samogłoskami nosowymi, dwuznakami oraz takich, w których występuje utrata dźwięczności na końcu wyrazu (np. „lew”) lub w środku wyrazu (np. „kredka”). Dziecko będące na fonologicznym etapie rozwoju umiejętności pisania dostrzegają zależność między głoską a literą, lecz nie rozumieją, że zapis nie jest prostym przełożeniem fonemu na grafen.

Inne ćwiczenie polega na powieszeniu kartki papieru na ścianie na wysokości dziecka. Rodzic staje za dzieckiem zwróconym twarzą do kartki papieru i rysuje palcem myloną literę na plecach dziecka, słownie opisując jej kształt i wskazując na kolejność ruchów podczas pisania. Dziecko wykonuje duże ruchy całym ramieniem, reprodukuje kształt litery na papierze.

Ćwiczenia na materiale bezliterowym według H. Skibińskiej

Ciekawą propozycją są ćwiczenia na materiale bezliterowym według H. Skibińskiej, usprawniające wszystkie funkcje:

1. Funkcje słuchowe:

- odtwarzanie struktur dźwiękowych na podstawie układów przestrzennych (prowadzący układa zestaw klocków, dziecko wystukuje ten układ na bębnie),
- przestrzenne odtwarzanie klockami układu dźwięków wystukanych przez nauczyciela,
- wskazywanie obrazków, gdzie prowadzący mówi nazwę obrazka, a uczeń wskazuje właściwy obrazek,
- nauczyciel pokazuje obrazek, uczeń mówi nazwę,
- wyszukiwanie obrazków, których nazwy rozpoczynają się lub kończą na daną głoskę lub sylabę.

2. Funkcje wzrokowe: pamięć wzrokową, umiejętność porównywania, spostrzegania:

- segregowanie figur geometrycznych wg kształtu, wielkości, koloru itp.,
- odgadywanie schowanego klocka i wskazanie miejsc, w którym leżał,
- gra w domino,
- porównywanie i wyszukiwanie w obrazkach takich samych elementów.

3. Ćwiczenia orientacji przestrzennej:

- kreślenie figur raz prawą, raz lewą ręką
- określanie położenia figur geometrycznych względem siebie
- chodzenie po drewnianych figurach, np. prawą nogą po trójkątach, lewą po kwadratach

4. Ćwiczenia koordynacji wzrokowo-ruchowej, koncentracji uwagi i ćwiczenia usprawniające precyzję ręki:

- kopiowanie obrazka przez kalkę i wycinanie po konturach
- stemplowanie, zamalowywanie

5. Elementy reedukacji psychomotorycznej:

- relaksacja: luźne ruchy rąk i nóg w rytm melodii walczyka „Biały walczyk”,
- elementy korygujące postawę ciała: marsz z woreczkami na głowie, zabawy rytmiczne, ćwiczenia zręcznościowe, np. kto będzie dłużej odbijać piłeczkę od podłogi w rytm melodii.

Metody pracy z dziećmi mającymi trudności w pisaniu według A. Klim-Klimaszewskiej

Zalecane przez Annę Klim-Klimaszewską metody pracy z dziećmi mającymi trudności w pisaniu to:

- Metoda Dobrego Startu M. Bogdanowicz: wzrokowo-ruchowo-słuchowa, zawiera element słuchowy (piosenkę), element wzrokowy (wzory graficzne, litery) i motoryczny (wykonywanie ruchów w czasie odtwarzania wzorów graficznych i liter zharmonizowanych z rytmem piosenki).
- Kinezylogia edukacyjna Paula E. Dennisona: przywraca naturalną integrację poprzez wykonywanie ćwiczeń z zakresu lateralności, czego skutkiem jest zrównoważenie prawej i lewej półkuli mózgu i ciała. Ćwiczenia te podzielona są na cztery grupy:

1. Ruchy umożliwiające przekroczenie linii środkowej, np. ruchy naprzemiennie, leniwe ósemki, symetryczne rysowanie oburącz, krążenie szyją, kołyska, rowerek
2. Ćwiczenia rozciągające mięśnie ciała, np. sowa, aktywna ręka, zginanie stopy, luźne skłony, kobra
3. Ćwiczenia energetyzujące ciało, np. energetyczne ziewanie, oddychanie przeponowe, punkty równowagi, punkty przestrzeni
4. Ćwiczenia pogłębiające, np. kapturek myśliciela, pozycja Dennisona, punkty pozytywu.

- Metoda integracji sensorycznej Jean Ayres: wspomaga ona rozwój procesów neurologicznych w mózgu, ćwiczenia „uczą” mózg właściwego reagowania na bodźce zewnętrzne. Do form stymulacji należą: pobudzanie układu przedsionkowego i proprioceptywnego oraz doskonalenie reakcji równoważnych (np. tory przeszkód, masaż przedmiotami o różnej strukturze, dociskanie dużą piłką, przeskakiwanie przez przeszkodę, chodzenie stopa za stopą po wąskich ścieżkach), usprawnianie funkcji percepcyjno-motorycznych (odtworzenie przed lustrem stanów emocjonalnych, chodzenie po ósemce, wrzucanie piłeczki do kubeczka, naśladowanie ruchów pływania), wyczuwanie własnego ciała (dotykanie i masowanie części ciała połączone z nazywaniem części ciała, czołganie po zróżnicowanej powierzchni, ćwiczenia równoważne), stymulacja układu dotykowego i proprioceptywnego (ćwiczenia z piłką lekarską, wyciskanie mokrych szmatek, zabawy materiałami sypkimi, wałkowanie piłką), usprawnianie percepcji wzrokowej (zabawy bańkami mydlanymi, rysowanie latarką po ścianie, zabawy z wstążkami), usprawnianie motoryki małej (wymachy dłoni, zaciskanie pięści, zabawy paluszkowe, celowanie małymi elementami do otworów), regulacja w zakresie napięcia mięśniowego (skakanie na piłce z uszami, chodzenie po niestabilnym podłożu), rozwijanie obustronnej koordynacji ruchowej (czołganie, chodzenie po równoważni i z przedmiotem na głowie, strzelanie goli do bramki, wystukiwanie rytmu dwoma pałeczkami), usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej (rzuty do celu, rysowane wierszyki itp.).
- Ćwiczenia grafomotoryczne Hany Tymichowej połączone z elementami słowno-muzycznymi: zamalowywanie obrazków, kalkowanie rysunków przez folię lub szkło, obrysowywanie przedmiotów i rysowanie z użyciem szablonów, rysowanie po śladzie, samodzielne rysowanie linii i szlaczek, odwzorowywanie rysunków
- Program rozwijający percepcję wzrokową Marianne Frostig: ćwiczenia ukierunkowane na rozwijanie percepcji wzrokowej, spostrzegawczości i umiejętności dokonywania wyboru. Program opracowany jest dla pięciu aspektów zdolności spostrzegawczych:
 1. koordynacja wzrokowo -ruchowa- rysowanie prostych i krzywych linii między coraz bardziej zwężającymi się granicami oraz kolorowanie,
 2. spostrzeganie figury i tła – różnicowanie przecinających się figur,
 3. stałość spostrzegania –wykrywanie kwadratów i kół wśród innych figur,
 4. spostrzeganie położenia przedmiotów w przestrzeni- wykrywanie figur odwróconych,
 5. spostrzeganie stosunków przestrzennych- łączenie kropek liniami
- System percepcyjno-motoryczny Newella C. Kepharta, polegający na kształceniu zarówno zdolności percepcyjnych jak i motorycznych, oraz sprzężeniu zwrotnemu czyli połączeniu tych procesów. Przykłady:
 1. ćwiczenia sensoryczno-motoryczne (równoważnia, trampolina, orły na śniegu, akrobacje i zabawy, wystukiwanie rytmu),
 2. ćwiczenia kontroli wzrokowej (wodzenie oczami, piłka Mardensa),
 3. Ćwiczenia przy tablicy (bazgranie, malowanie palcami, znajomość kierunku, zabawy zegarowe, leniwe ósemki, rysowanie i kopiowanie)
 4. Ćwiczenie percepcji kształtów (łamiągówki, deska z kołeczkami, układanie figur z patyczków)

- Edukacja przez ruch Doroty Dziamskiej: wykorzystywanie ruchu poszczególnych części ciała w czasie ćwiczeń tak, by aktywować wiele zmysłów i usprawniać poszczególne funkcje rozwijającego się organizmu. Przykłady ćwiczeń:
 1. Ćwiczenia graficzne wpływające na stabilizację lateralną (usprawniające pracę dłoni i ręki, respektujące dominację półkul mózgowych)
 2. Ćwiczenia graficzne wpływające na synchronizację pracy mózgu (np. rytmiczne kreślenie fal, rytmiczne kreślenie kresek, rytmiczne kreślenie zygzaków)
 3. Ćwiczenia graficzne wpływające na równoważenie lateralne, wyrównujące napięcie mięśniowe po obu stronach osi ciała (rytmiczne kreślenie kropek, jodełek, kreślenie niepełnej i pełnej wiązki wychodzącej z punktu)
 4. Ćwiczenia manipulacyjne wspomagające poszczególne części ciała (np. rytmiczne zginięcie kartki papieru, rytmiczne darcie karki papieru, rytmiczne przesuwanie kartki nogą po podłodze)
 5. Ćwiczenia opóźnionej gratyfikacji
 6. Kinezyjologiczna zabawa dydaktyczna
- Joga, sprzyjająca rozluźnieniu i rozciągnięciu mięśni, relaksacji, poprawie sylwetki, koncentracji uwagi i wzmocnieniu poczucia własnej wartości. Przykłady ćwiczeń: drzewo, kot, most, łuk, kobra, bocian, ptak, świeca, pług, ryba itp.

Zalecenia dla rodziców:

NIE –

- Nie spodziewaj się, że kłopoty dziecka pozbawionego specjalistycznej pomocy ograniczą się do czytania i pisanie i skończą się w młodszych klasach szkoły podstawowej.
- Nie karz, nie wyśmiewaj dziecka w nadziei, że zmobilizuje je to do pracy.
- Nie łódź się, że dziecko „samo z tego wyrośnie”, „weźmie się w garść”
- Nie ograniczaj dziecku zajęć pozalekcyjnych, aby miało więcej czasu na naukę ale nie zwalnij go z systematycznych ćwiczeń.

TAK –

- Staraj się zrozumieć swoje dziecko, jego potrzeby, możliwości i ograniczenia, aby zapobiec trudnościom szkolnym.
- Spróbuj jak najwcześniej zaobserwować trudności dziecka. Skonsultuj się ze specjalistą (psychologiem, pedagogiem, logopedą).
- Chwal i nagradzaj dziecko nie tyle za efekty pracy, ile za włożony wysiłek. Spraw, aby praca z dzieckiem była przyjemna dla was obojga.
- Maksymalnie ogranicz czas spędzany przed telewizorem i komputerem.
- Korzystaj z odpowiedniej literatury fachowej i bądź w stałym kontakcie z nauczycielami

Opracowanie:

1. Wanda Szewczyk, nauczyciel przedszkola, na podstawie książek:
2. M. Bogdanowicz, „Przygotowanie do nauki pisania”, Wydawnictwo Harmonia, 2004
3. M. Bogdanowicz, „Leworęczność u dzieci”, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1992
4. M. Bogdanowicz, „Trudne litery b, d, g, p”, Wydawnictwo Harmonia, 2003
5. M. Burtowy, „Przygotowywanie dzieci w wieku przedszkolnym do nauki czytania i pisania w szkole”, Wydawnictwo Naukowe UAM, 1992
6. J. Cieszyńska-Rożek, „Metoda krakowska wobec zaburzeń rozwoju dzieci”, Omega Stage Systems Jędrzej Cieszyński, 2013
7. J. Cieszyńska, M. Korendo, „Wczesna interwencja terapeutyczna”, Wydawnictwo Edukacyjne, 2020
8. M. Dmochowska, „Zanim dziecko zacznie pisać”, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1976
9. A. Klim-Klimaszewska, „Praca z dzieckiem ryzyka dysleksji i dysgrafii”, Instytut Wydawniczy ERICA, 2015
10. I. Pietras, „Trudności w czytaniu i pisaniu – rozważania teoretyczne i praktyczne, Difin, 2012
11. M. Roślawska-Daniluk, „Czytanie i pisanie. Metodyka zajęć korekcyjno-wyrównawczych, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2008
12. H. Skibińska, Praca korekcyjno-kompensacyjna z dziećmi z trudnościami w pisaniu i czytaniu, Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, 1996
13. B. Zakrzewska, „Trudności w czytaniu i pisaniu. Modele ćwiczeń”, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1999.

Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu

Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu jest jednostką organizacyjną Samorządu Województwa Dolnośląskiego, akredytowaną przez Kuratorium Oświaty we Wrocławiu. Posiada siedzibę główną we Wrocławiu oraz Filie w trzech lokalizacjach: w Jeleniej Górze, Legnicy i Wałbrzychu obejmując zasięgiem całe województwo dolnośląskie.

Zajmuje się organizacją i prowadzeniem różnorodnych form doskonalenia kadry kierowniczej szkół i placówek oświatowych oraz nauczycieli. Proponuje realizację programów wsparcia szkół w ich projakościowym rozwoju. Jest organizatorem wydarzeń edukacyjnych o charakterze lokalnym, regionalnym i międzynarodowym. W ramach statutowych zadań prowadzi działalność promocyjno-wydawniczą oraz konsultacje dla nauczycieli. Współpracuje z szeroko pojętym środowiskiem edukacyjnym - instytucjami działającymi na rzecz oświaty, wyższymi uczelniami, pracodawcami.

Zapraszamy dyrektorów szkół i placówek oraz nauczycieli do skorzystania z naszej oferty szkoleniowej. Proponujemy formy tradycyjne i prowadzone zdalnie. Różnorodna problematyka szkoleń zapewni Państwu podnoszenie kompetencji zawodowych w różnych obszarach, również związanych z realizacją kierunków polityki oświatowej państwa i województwa dolnośląskiego. Zapraszamy na stronę dodn.dolnyslask.pl/oferta/

Działamy skutecznie i profesjonalnie. Realizujemy różnorodne formy szkolenia: warsztaty, rady szkoleniowe, seminaria, konferencje i inne wydarzenia edukacyjne.

Oferta szkoleń jest różnorodna, z uwzględnieniem zgłoszonych przez Państwa potrzeb. Realizujemy międzynarodowe projekty edukacyjne.

Dedykujemy Państwu serię wydawniczą „Skrypty belfra” i „Skrypty metodyczne”.

Nie pozostajemy obojętni na bieżące problemy nauczycieli - nasi konsultanci i doradcy metodyczni prowadzą konsultacje indywidualne, w tym on-line.

ZAPRASZAMY

dodn.dolnyslask.pl